

AGRISKILLS

**Ръководство за аргументация за ползване от
социалните партньори**

(синдикати и работодатели)

с цел укрепване на професионалното обучение за
устойчиво развитие в селското стопанство

Erasmus+

www.agriskills.eu

Данни на издателя

Издател

PECO Institut e.V.
Luisenstr. 38
D – 10117 Berlin
www.peco-ev.de

Редакция

Партньорите по проекта AgriSkills
PECO Institut e.V. / Lead Partner / www.peco-ev.de
Industriegewerkschaft Bauen-Agrar-Umwelt / www.igbau.de
Landwirtschaftskammer Niedersachsen / www.lwk-niedersachsen.de
Oberstufenzentrum Uckermark / www.osz-uckermark.de
Fundación Monte Mediterráneo / www.fundacionmontemediterraneo.com
Federación Agroalimentaria de CCOO / www.agroalimentaria.ccoo.es
Federation of Independent Trade Unions in Agriculture / www.fnsz.org
Workers Education Trade & Training College / www.wetco.knsb-bg.org

Оформление

BLICKFANG mediendesign
www.blickfang-mediendesign.de
Използвани са цветове, зададени от Studio Gaus
www.studiogaus.com

Лицензът е на името на PECO Institut e.V. / AgriSkills / www.agriskills.eu / Berlin, 2016

Цялото съдържание на това Ръководство за аргументация за ползване от социалните партньори (синдикати и работодатели) с цел укрепване на професионалното обучение за устойчиво развитие в селското стопанство е под лиценза на Creative Commons с общ поименен лиценз – с некомерсиални цели – без издание 3.0 според германското законодателство за авторското право. То може да бъде използвано в рамките на условията за ползване на този лиценз. Текстът е достъпен на адрес:
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/de/legalcode>.

Erasmus+

Този проект е финансиран с подкрепата на Европейската комисия. Отговорност за съдържанието на тази публикация носи единствено авторът; Комисията не носи отговорност за по-нататъшното разпространение на публикуваните данни.

Съдържание

Въведение	3
1. Устойчиво развитие	4
2. Образованието и обучението – част от устойчивото развитие	5
3. Устойчиво развитие в селското стопанство	6
4. Професионално образование и обучение за устойчиво развитие	
4.1. Водещи принципи	8
4.2. Методи на професионалното образование и обучение за устойчиво развитие	9
4.3. Разполагане на AgriSkills в ЕС	9
4.4. Ролята на социалните партньори в професионалното образование и обучение	11
4.5. Професионалното образование и обучение и социалният диалог по въпроси на селското стопанство в ЕС	11
5. Обучителният пакет AgriSkills	13
6. Предложения за действия	16

Въведение

Съвременното селско стопанство попада все повече във фокуса на обществените дискусии. От една страна то има добър имидж като производител на добри хранителни продукти, който обаче от друга страна се поставя под съмнение заради някои погрешни насоки на развитие като масово животновъдство, разхищение на ресурси или скандали заради качеството на хранителни продукти. Често на преден план в дейността на предприятия излизат краткосрочни решения за отделната фирма, дългосрочните производствени принципи не се вземат под внимание и не се осъзнава напълно отговорността към обществото. За да бъде добре приемано от обществеността, както и за да си осигури екзистентността в дългосрочен план, селскостопанското производство трябва да се изправи пред нови изисквания. В това отношение много важно за бъдещото развитие е ориентирането тъкмо на образованието и обучението в посока на устойчиво селско стопанство.

Социалните партньори имат значителна роля при професионалното образование и обучение. В държавите-членки на ЕС те участват по различен начин в образованието и допълнителната квалификация и наред с учебните заведения поемат важни функции при предоставянето на образование и обучение. За социалните партньори в европейския социален диалог по въпросите на селското стопанство темата „образование и обучение“ е постоянен обект на преговори.

Точно на това залага обучителният пакет **AgriSkills**. Той е разработен в рамките на един двугодишен проект по програмата ERASMUS+ в условията на трансгранично сътрудничество. Стратегически партньори в него са три профсъюза, три учебни заведения, една селскостопанска камара и една био-ферма от България, Испания и Германия с по един до трима специалисти от всяка институция. Обучителният пакет е съобразен с изискванията към професионалното образование и обучение за устойчиво развитие и е приложим в различни страни със силно различаващи се образователни системи.

Целта на AgriSkills е да предложи, изпробва и разпространи един европейски обучителен пакет, който насърчава устойчивото мислене в образованието и допълнителната квалификация за селското стопанство. За разлика от други образователни инструменти тук темата „устойчивост“ не се предлага като допълнително съдържание, а е интегрирана в контекста на материята – в настоящия пакет се разглежда като пример отглеждането на свине и говеда в контекста на устойчивото развитие. Друга цел е включването на професионалното образование и обучение за устойчиво развитие в селското стопанство в редовните учебни програми. За да се постигне това, е необходимо да се контактува преди всичко със социалните партньори и местата за образование и обучение – били те образователни или производствени. AgriSkills предоставя сега един обучителен пакет, който бележи значителни стъпки в тази насока.

Системите за професионално образование и обучение в трите партниращи си страни - Германия, България и Испания - се различават много. Затова изискванията за развитие на компетентности, така както са дефинирани в националните и **Европейската квалификационна рамка (ЕКР)**, бяха важни ориентири при разработването на AgriSkills.

Концепцията на обучителния пакет за прилагане в Германия е създадена на фона на дуалното образование (първично професионално образование) за три **различни нива**. В страните-партньори България и Испания AgriSkills е разработен за едно по-ниско ниво, но със специални допълнителни модули. Интегрирането на AgriSkills в други европейски образователни системи е възможно, тъй като неговата цел е постигането на компетентности съгласно нормите на ЕС и вече е изпробван в Испания и България.

1. Устойчиво развитие

Заключителният доклад на Световната комисия по околната среда и развитието, публикуван през 1987 г. под заглавието „Нашето общо бъдеще“ (известен като „доклад на Брундтланд“), въведе понятието „Sustainable Development“ (трайно, съответно устойчиво развитие) **като ориентираща рамка на световен дебат за бъдещето**. В основата на този доклад е тезата, че човечеството е в състояние „да изгради едно бъдеще с повече благосъстояние, социална справедливост и сигурност, ... което задоволява потребностите на настоящето, без да излага на рискове възможностите на бъдещите поколения да задоволяват собствените си потребности“.¹ За да бъде възможно едно такова развитие, докладът обръща особено внимание на взаимовръзките между екологичните и социалните цели.

Най-късно след Конференцията на ООН по околната среда и развитието през 1992 г. в Рио де Жанейро това понятие стана **централен водещ мотив на глобалната екологична дискусия**. Тогава 178 страни поеха задължението да разработят национални стратегии за устойчивост.

Най-съществените резултати от тази конференция бяха обобщени в Дневен ред за 21-ви век. Той създава връзката между икономическата устойчивост, запазването на екологичната функционалност и равновесието в екосистемите и социалната справедливост. Тези три аспекта не могат да бъдат разглеждани поотделно, нито да се противопоставят един на друг. В своята съвкупност те образуват триъгълника на устойчивостта.

Триъгълникът на устойчивостта залага на **равнопоставеното разглеждане на екологията, икономиката и социалната сфера** и представлява съществен принцип на устойчивото развитие. Досега обаче не съществува ясна представа как да изглежда съдържанието на тези три измерения. При това е сигурно, че различните интереси могат да доведат до конфликти. Затова е необходимо отделните групи на обществото да постигнат съгласие при уточняването на целите. Следователно мисленето като процес и готовността за диалог са два важни стълба на мисленето за устойчивост.

Гласуваният на конференцията в Рио де Жанейро Дневен ред за 21-ви век посвещава отделна глава на наетите лица и профсъюзите.² Изходен пункт е преценката, че усилията за прилагането на една стратегия за устойчиво развитие водят със себе си процеси на приспособяване и допълнително поле за действия на държавно ниво и ниво предприятия, от които ще бъдат засегнати по-специално наетите лица. Затова профсъюзите, работодателите и правителствата са длъжни да работят в тясно сътрудничество с цел гарантиране на едно балансирано прилагане на концепцията за устойчиво развитие.

След 1992 г. обаче понятието „устойчиво развитие“ започна да се обезценява. Това засегна и селското стопанство, където междувременно с това понятие се обозначава един начин на производство, който е ориентиран изключително към икономически аспекти и следователно е всичко друго, но не и устойчив. Затова екологичните сдружения с право се оплакват непрекъснато от липсата на екологична устойчивост, докато в същото време профсъюзите критикуват липсата на социална устойчивост. Съществува сериозна необходимост от действия, за да се осъществи наистина на практика политически формулираната цел на устойчивото селско стопанство.

С оглед на едно такова развитие проектът AgriSkills е изправен пред **предизвикателството** да осъществи идеята за професионално образование и обучение за устойчиво развитие в този сектор на образователната система. Беше изработена концепция за един модул за една професия, която засега е устойчива само при определени условия.

---

¹ Световна комисия по околната среда и развитието: „Нашето общо бъдеще“ („доклад на Брундтланд“), Женева 1987 г. стр. 1

² Дневен ред за 21-ви век, 1992, глава 29 „Укрепване на ролята на наетите лица и техните профсъюзи“ на адрес: www.un.org/Depts/german/conf/agenda21/agenda_21.pdf.

2. Образованието – част от устойчивото развитие

Освен ориентирането към принципите на устойчивостта с Лисабонската стратегия Европейският съюз си е поставил за цел „Европейският съюз да се развие на базата на науката като **най-конкурентоспособното и най-динамичното икономическо пространство** в света.³ Основни полета за дейност трябва да бъдат обновлението и устойчивостта в областта на иновациите като двигател на икономическия растеж, едно общество на знанието, както и социалната кохезия и опазването на околната среда. При това **образованието е централен ключ** за осъществяването на тези цели. Междувременно Лисабонската стратегия беше доразвита чрез програмата „Европа 2020“⁴, като съдържанието се запазва, но моделите за мониторинг следва да се доразвият и да се прилагат по-последователно.

На срещата на върха в Копенхаген през 2002 г. министрите на образованието от Европейския съюз определиха като важна цел укрепването на европейските измерения на професионалното образование и обучение. Решаващи стъпки в тази посока са

- подобряване прозрачността на националните системи за професионално образование и на наличните образователни степени,
- разработване на общи инструменти за гарантиране на качество и
- принципите за признаване на придобита чрез неформално обучение квалификация.

За създаването на едно единно икономическо пространство с общ пазар на труда е необходимо завършеното образование да може да бъде сравнявано. В **Европейската квалификационна рамка (ЕКР)** са разработени съответните референтни точки. Тя съдържа и осем нива на квалификация, от които най-високо е осмото ниво.

В европейската дискусия за образованието през последните години все повече излизат на преден план резултатите от наученото (т.е. действително придобитите знания и умения) за разлика от формалните образователни степени. Но все пак в това отношение все още липсва опитът от практиката.

Заедно с нивата на квалификация ЕС е формулирал и **осем ключови компетентности** с цел осъществяване на Лисабонската стратегия и последващата я програма:

- комуникиране на майчин език
- комуникиране на чужди езици
- математическа компетентност
- компютърна компетентност
- способност за учене
- социални и граждански компетентности
- инициативност и предприемчивост
- съзнание за култура и способност за изразяване на култура.

Системите за училищно и професионално образование на страните-членки на ЕС би трялваро да обърнат особено внимание върху развитието на тези компетентности.

³ Европейски съвет: Лисабонска стратегия за растеж и заетост, Лисабон 2000, на адрес: www.eu2007.de/de/Policy_Areas/European_Council/Lissabon.html.

⁴ Vgl. die Informationen zur Europa 2020-Strategie unter: www.bmwi.de/DE/Themen/Europa/Europaeische-Wirtschaftspolitik/europa-2020.html.

3. Устойчиво развитие в земеделието

Задачата на селското стопанство е да осигурява на населението възможно най-доброто задоволяване с хранителни продукти.⁵

С Общата селскостопанска политика (ОСП) Европейската икономическа общност (ЕИО) си беше поставила за цел да укрепи отслабеното от Втората световна война селско стопанство. През първите две години фокусът беше поставен върху общата пазарна и ценова политика за селскостопанските продукти и структурните мерки за повишаване на производителността. С тази политика беше постигнато отстраняване на **недостига на хранителни продукти** в Европа. Но през 70-те години се явиха нови проблеми. Беше създадена свръхпродукция, която не можеше да бъде компенсирана на международния пазар поради високите цени. Заговори се за планини от зърно и езера от мляко. За справянето с този проблем с излишъците бяха въведени ограничения в количеството на продукцията (млечни квоти и замразяване на площи).

Нова цел на аграрната политика през 80-те и 90-те години стана **международната конкурентоспособност**. Европейският съюз се оттегли от поддържането на цени, за да паднат цените на селскостопанските продукти, като използва освободените средства от аграрния бюджет за така наречените изравнителни плащания, за да не се стигне до срив в бранша. Тъй като тези плащания отиваха и все още отиват пряко в селскостопанските предприятия, те се наричат също и **директни плащания**. Тези плащания, които първоначално са били свързани с определени продукти, са в противоречие с регламентите на Световната търговска организация (СТО), съгласно които никакви продукти не могат да бъдат субвенционирани. Междувременно директните плащания вече не са обвързани с определени продукти. Основна база за изчисление при сегашното насърчаване на селското стопанство е големината на площта за производство. Тази т.н. премия за площи продължава да се изплаща, независимо какво се произвежда на тези площи.⁶

Действително, при всяка политическа промяна се подчертава, че тя ще се съобразява със социалните и екологичните въпроси, т.е. че селското стопанство е обезпечено откъм устойчивост. Актуалната ситуация обаче показва, че много проблеми са нерешени:

- Селското стопанство продължава да носи отговорност за изчезването на диворастващи растения и живеещи свободно в природата животни.
- Натоварването на почвата и водата с вредни вещества, привнесени от селското стопанство, продължава да се увеличава.
- Въпреки свръхпродукцията в някои региони на земята 795 милиона души в света страдат от недохранване.⁷
- Селското стопанство продължава да бъде един от отраслите в Европа с висок процент трудови злополуки.⁸
- В резултат на структурните промени в селското стопанство се унищожават работни места, което води до обедняване на населението тъкмо в структурно слабите селскостопански региони.
- Концепцията за учене през целия живот досега не се е наложила в селското стопанство нито на теория, нито на практика.
- Целта за актуализиране на заплащането за труда съобразно общото развитие на заплатите не е постигната още, което в много региони води до обедняване в старческата възраст.

⁵ *Landwirtschaftsgesetz in der im Bundesgesetzblatt Teil III, Gliederungsnummer 780-1, veröffentlichten bereinigten Fassung, das zuletzt durch Artikel 358 der Verordnung vom 31. August 2015 (BGBl. I S. 1474) geändert worden ist.*

⁶ *Frieder Thomas, zusammengefasst aus: IG Bauen-Agrar-Umwelt, Strategien für Beschäftigungsanreize in der Gemeinsamen Agrarpolitik., Berlin 2011, S.5, unter www.peco-ev.de*

⁷ *Vgl. Synopse Welthunger - Index 2016 unter www.welthungerhilfe.de*

⁸ *Europäische Kommission/eurostat statistic explained: Statistiken über Arbeitsunfälle, Datenauszug vom April 2015.*

За да се стигне действително до устойчиво развитие, е необходимо да се задейства един процес, който да доведе до постигане на обществено съгласие по въпроса, как да се развива устойчиво селско стопанство на европейско, регионално и местно ниво. От решаващо значение при това е равнопоставеното присъствие на икономическото, екологичното и социалното измерение.

4. Професионално образование и обучение за устойчиво развитие

4.1. Водещи принципи

По въпросите на образованието и обучението за устойчиво развитие междувременно съществува широка дискусия, повлияна значително от Декадата на ЮНЕСКО, която добива все по-голямо значение и в областта на професионалното образование и обучение.

Към централните задачи на професионалното образование и обучение за устойчиво развитие спада **способността** на хората да (до)развиват, не само да се занимават с **въпросите на околната среда и развитието**, но и да действат на базата на наученото. Ключовото понятие за това е „**компетентност за самостоятелно прилагане на информацията**“.

Докато в днешното професионално образование и допълнителна квалификация получаването на информация стои на преден план при преподаването на знания, при образованието и обучението за устойчиво развитие то дава само основата за вникване и разбиране.

Насоченето към устойчивост учене цели **учене чрез вникване и разбиране** (когнитивно учене). Никване и разбиране означава в случая

- идентифициране и разбиране на дадена съвкупност от факти и обстоятелства,⁹
- схващане на причинно-следствените връзки,
- на смисъла и
- значението на дадена ситуация.

Когнитивното учене представлява базата за целенасочено поведение, а в този смисъл е и предпоставка за промяна на поведението.

Идентифицирането и разбирането на дадена съвкупност от факти и обстоятелства, както и схващането на причинно-следствените връзки тъкмо в професионалното образование и обучение е комплексен процес, тъй като практиката на предприятието и професионалната практика трябва задължително да бъде осъзната и интерпретирана в нейните теоретични взаимовръзки.

За идентифициране може да се говори, когато се постигне успешно свързване в мрежа на съдържанието на различните нива и това доведе до конкретни концепции и указания за действия.

За да се постигне цялостно разбиране на комплексни процеси, следва да се насърчават по-специално изучаването на методи и инструменти, както и самостоятелното учене и способността за работа в екип. Развиването на социални компетентности също играе централна роля в професионалното образование и обучение за устойчиво развитие. Устойчивото образование и обучение създава предпоставки да не се унищожават у обучаемите способността за учене, радостта от ученето и готовността за учене, а **да се насърчават познанията за това**, как може да изглежда едно по-задълбочено и дълготрайно учене. И точно това е залегнало в центъра на професионалното образование и обучение за устойчиво развитие – то трябва да насърчава **радостта от ученето през целия живот**.

Едно ориентирано към устойчивост разбиране за ученето се стреми да изгражда умения, способности и готовност за излизане извън рамките на бегло усвоени знания, които могат да бъдат възпроизведени в един краткосрочен изпит. Целта е да се поставят обучаемите в състояние, в което да могат сами да рефлектират наученото и сами да го излагат и прилагат с помощта на различните методи и инструменти.

В процеса на устойчивото образование и обучение обучаемите, както и учителите са **разбиращи субекти на учебни процеси**.

⁹ Sachverhalt ist ein interdisziplinärer Begriff, unter dem die Gesamtheit aller Aussagen zu einem abgegrenzten Themenbereich verstanden wird.

4.2. Методи на професионално образование и обучение за устойчиво развитие

При осъществяването на Федералната програма „Насърчаване на професионалното образование и обучение за устойчиво развитие“ трябва да намерят приложение в хода на образованието следните методи на професионалното образование и обучение за устойчиво развитие:

- идентифициране на дадена тема
- разработване на насочени към проблема въпроси
- разработване на методи за проучване на поставените въпроси
- изследователско-проучвателна дейност в малки групи
- платформи за комуникация
- обезпечаване на намеренията за изследвания и проучвания
- мултимедийни презентации, ориентирани към участниците
- обезпечаване чрез учебни дневници
- планиране, организация, провеждането и оценка на подиумна дискусия (ако има време)
- оценка на учебния проект¹⁰

При разработването на проекта AgriSkills тези методи са използвани като ориентир, пригодени са за него и са интегрирани, доколкото е възможно, в обучителния пакет.

4.3. Разполагане на AgriSkills в ЕС

Едно от основанията за разработването на AgriSkills беше дискусията за **европейското професионално образование**. Важна роля при това играе **Европейската квалификационна рамка (ЕКР) като референтен инструмент** за сравняване на нивата на квалификация в различните системи за квалификация. Тя трябва да насърчава както ученето през целия живот и равните шансове в обществото, базирано на знания, така и интегрирането на европейския пазар на труда.¹¹ В Европейската квалификационна рамка са дефинирани референтни нива, които трябва да покрият цялата система от резултати от образованието. Всяко ниво се обхваща чрез ключови понятия, отнасящи се до знания, умения и компетентности. За националното прилагане отделните държави са изработили национални квалификационни рамки, които се ориентират по Европейската квалификационна рамка.

От разясненията към Европейската квалификационна рамка и Националната квалификационна рамка на Германия могат да бъдат изведени по-специално следните **цели**:

- да се гарантира прилагането на прозрачна методология за съотнасяне на националните квалификационни нива;
- да се подкрепя пропускливостта на образователните системи;
- да се постигне надеждност чрез осигуряване и развитие на качеството;
- процесите на квалифициране да се ориентират според резултатите от ученето (Outcome-ориентация);
- да се насърчава мобилността на учащи и заети лица;
- да се подобри достъпът и участието на всички в ученето през целия живот.

¹⁰ Peter, H./Moegling, K./Overwien, B.: *Politische Bildung für nachhaltige Entwicklung. Bildung im Spannungsfeld von Ökonomie, sozialer Gerechtigkeit und Ökologie, Reihe: Erfahrungsorientierter Politikunterricht, Band 4, Immenhausen/Kassel 2011.*

¹¹ *Empfehlung des Europäischen Parlaments und des Rates zur Einrichtung des Europäischen Qualifikationsrahmens für lebenslanges Lernen, Straßburg, 23. April 2008.*

Като последица от това следва на всички образователни звена на професионалното образование и допълнителната квалификация да се даде възможност да се опират на Европейската квалификационна рамка и евентуално на националните квалификационни рамки. Затова при изработването на обучителния пакет AgriSkills бяха поставени на преден план следните **знания, умения и компетентности** като ориентировъчни величини с оглед на ниво 4/5 на Европейската квалификационна рамка и националните квалификационни рамки:

Обучаемите трябва

- да придобият широк спектър от теоретични и фактически знания в една област на работата и живота;
- да бъдат водени в посока самостоятелно активизиране в рамките на параметъра на действия на контекстите на работата и ученето, които по правило са известни, но могат да се променят;
- да придобият редица когнитивни и практически умения, които се изискват за намирането на решения на специални проблеми в една област на работата и живота и
- да придобият социални компетентности, които да насърчават работата в група и да дават умения за участие в оформлението на средата за учене и живот, да могат да предлагат последователна подкрепа, да обосновават хода на действия и събития и да могат да комуникират обширно по дадени съвкупности от факти и обстоятелства.¹²

Програмата на Европейския съюз **ERASMUS+** трябва да даде принос към осъществяването на различните политики на Европейския съюз и по специално на политическата стратегия за растеж, работни места, справедливост и социална интеграция.¹³ ERASMUS+ насърчава мерки в областта на общото и професионалното образование в Европа с акцент върху три сектора, които са формулирани като ключови дейности (Key Actions = KA):

КА 1 – Образователна мобилност за граждани

С тази интервенция трябва да се повишат компетентностите на участниците, както и да се промени тяхната нагласата и начин на възприемане. Тя има за цел насърчаването на (професионалната и географската) мобилност на учащи и членове на персонала.

КА 2 – Сътрудничество за насърчаване на иновациите и обмен на добри практики

Тази интервенция има за цел промяната на институции, педагогически принципи, методи, съдържания и практики

Проектът AgriSkills е квалифициран като стратегическо партньорство за разработване на една иновация на тази ключова дейност и беше реализиран успешно със съответните средства на тази програма на ЕС.

КА 3 – Подкрепа за политически реформи

Насърчаваните мерки имат за цел подобряване на системите на национално ниво и разработване на едно европейско измерение.

---

¹² Vgl. www.DQR.de

¹³ Vgl. *Erasmus+ Leitfaden, 2014, S. 6*

4.4. Ролята на социалните партньори в професионалното образование и обучение

В процеса на професионалното (първично) образование социалните партньори поемат една значителна както на национално, така и на европейско ниво функция. Тъй като отделните партньори преследват **отчасти еднакви, но отчасти противоречащи си интереси**, задачата на социалните партньори е чрез **съвместен диалог** да съберат различните интереси в една единна по съдържание, методи и организация образователна рамка.

Докато предприемачите са заинтересувани да имат на разположение добре образовани **специалисти за своя производствен процес**, за наетите лица е важно да разполагат с квалификация, която им дава възможност за дългосрочно извличане на полза от своята работна сила и по този начин подобрява и запазва **способността им за заетост**.

Същевременно е и в интерес на предприятията с оглед на евентуални налагащи се структурни актуализации на производството да разполагат с работна сила, която да е в състояние да участва в тези процеси на актуализация.

При системата на дуално професионално образование по-голямата част от практическото професионално обучение следва да се провежда в предприятието. За тази част отговорност носят предприятията. Предприемачите трябва да подкрепят наетите лица в техните усилия за образование и допълнителна квалификация.

Теоретичното обучение се осъществява с акцент в училището. При това трябва да бъде създадена взаимовръзка между теоретичното и практическото обучение.

4.5. Професионалното образование и обучение и европейският социален диалог в сферата на селското стопанство

При социалния диалог в сектора на селското стопанство на европейско ниво социалните партньори се срещат, за да разговарят съвместно за актуални теми и проблеми, които чакат решение. Социалният диалог е залегнал здраво в политиката на Европейския съюз, социалните партньори биват изслушвани при вземането на важни решения, които ги засягат. Те имат също така правото да сключват споразумения, които могат да придобият силата на закони.

Един от акцентите на социалния диалог по въпросите на селското стопанство е професионалното образование и обучение. Още през 2002 г. социалните партньори сключиха споразумение за професионалното образование и обучение за селското стопанство, за да се повдигне нивото на професионална квалификация на наетите лица.¹⁴ Те предложиха наетите лица в селското стопанство да бъдат привлечени в организирането на професионалното образование и допълнителната квалификация (различни процедури в отделните страни-членки). Участието или изслушването на социалните партньори трябваше да стане задължително необходимо на различните нива на организация на професионалното образование и допълнителната квалификация (в цяла Европа):

- изработване на системи за съотнасяне на професионални свидетелства за правоспособност,
- съставяне на планове за професионално образование,
- оценяване на професионалното образование и допълнителната квалификация,
- организиране на изпитни комисии,
- организиране на производствена практика.

---

¹⁴ Vgl. *Europäische Vereinbarung über die berufliche Bildung in der Landwirtschaft, Brüssel 2002*, unter: www.agripass-online.eu/docs/Vereinbarung_Berufliche_Bildung_DE.pdf.

В европейското селско стопанство се забелязват значителни **проблеми при съпоставянето** на квалификационните нива. Системите за образование и обучение, както и структурите на формалните квалификационни степени се различават в много голяма степен. Наред с изградените на базата на модули системи за обучение съществува и многогодишно професионално образование, което води до придобиване на квалификационна степен. При съотношението между професионално образование в училище и в производството съществуват доста големи разлики в отделните страни.

Освен това в селското стопанство има милиони сезонно заети лица, които в процеса на мобилната си заетост са усвоили компететции, но не могат да ги докажат формално. Затова социалните партньори се споразумяха да бъде въведен **Агрипас**. Той трябва да даде възможност, придобитите по време на упражняване на тяхната трудова дейност професионални компетентности на наетите лица да бъдат признати в рамките на една „процедура за валидиране“.¹⁵

За съжаление тези отправни точки непрекъснато изпадат в застой при много преговори на европейско ниво. Същевременно **все-повече се налага** необходимостта от **действия на социалните партньори**, както това е описано в споразумението и решението:

- Интеграцията на европейския пазар на труда продължава да напредва.
- Доброто професионално образование и допълнителната квалификация продължават да са важна основа за устойчиво развитие.
- Броят на безработните, особено сред младежта, все още е непоносимо висок в много страни на Европа.
- Мобилните сезонно заети лица придобиват все повече знания по неформален път, но почти нямат шанс за формално признаване на тези квалификации.

---

¹⁵ Vgl. Ausschuss für den sektoralen sozialen Dialog in der Landwirtschaft: Entschließung von GEOPA-COPA und EFFA, Brüssel 2007, unter: www.agripass-online.eu/docs/GEOPA-EFFAT_Entschliessung_Berufsbildung_2007.pdf.

5. Образователният пакет AgriSkills

Образователният пакет „AgriSkills – професионално обучение за устойчиво развитие“ се базира на множество местни, регионални, национални и европейски дискуссионни взаимовръзки и процеси на развитие:

- продължаващи структурни промени в селското стопанство, които изискват нови форми на професионално образование и допълнителна квалификация,
- критика към професионалното образование в момента – свързана с изискването за по-силна ориентация на професионалното образование и обучение към устойчиво развитие и биологично селско стопанство - и
- европейска дискусия за професионалните и лични компетентности, както и тяхната прозрачност и прилагане в националните системи за образование и обучение.

AgriSkills показва по примера на производството на говеда и свине шансове и възможности за устойчиви опорни точки за обучение с привличане на икономическото, екологичното и социалното измерение. Наред с професионалните компетентности се преподават и необходимите по-специално за устойчивото обучение лични компетентности (социални компетентности, мислене в мрежа, отговорност и работа в екип).

Образователният пакет се състои общо от пет части:

- Ръководство за учителите
- Програма за обучение (помощни материали за процеса на обучение)
- Учебен софтуер
- Практически тест за анализ
- Ръководство за аргументация за ползване от социалните партньори с цел укрепване на професионалното обучение за устойчиво развитие в селското стопанство

Всички материали са на разположение на адрес: www.agriskills.eu

На тази интернет страница може да се намери и учебният софтуер, който може да се използва и извън обучителното мероприятие. Разпределението на съдържанието на учебния софтуер съответства на петте дни за обучение и може да се включи в учебни часове според нуждите.

Петте модула, съответно петте учебни дни, са разпределени по съдържание както следва:

1. Въведение в устойчивостта и животновъдството
2. Устойчивост при отглеждането на животни
3. Устойчивост при храненето
4. 4Маркетинг и продажба и повишаване стойността на чистата продукция
5. Устойчиво управление на селското стопанство

Наред с разпределението на съдържанието към учебните дни могат да бъдат съотнесени някои методически, респективно дидактически акценти, които се извеждат от ръководните принципи на професионалното образование и обучение за устойчиво развитие:

1. Собствено становище и дискусия
2. Информацията се превръща в осъзнато разбиране
3. Осъзнаване на взаимовръзки
4. Знания, рискове и действия
5. Обсъждане

1-ви учебен ден – Въведение в устойчивостта и животновъдството

Собствено становище и дискусия

Обучаемите дефинират собственото си ниво на знания за отглеждане, хранене и маркетинг и продажба и изразяват своето становище по темата „устойчиво селско стопанство“.

Те трябва да се опрат на собствени идеи и представи за устойчиво развитие и селско стопанство. С помощта на различни методи трябва да произнесат преценка за своето ниво на знания и своето мнение по темата, да могат да ги изложат и обменят мнения с другите обучаеми и да осъзнаят и пресъздадат равнопоставеността на трите измерения – икономика, екология и социална сфера.

2-ри учебен ден – Устойчивост при отглеждането на животни

Информацията се превръща в осъзнато разбиране

В рамките на едно групово рали, евентуално във ферма, обучаемите събират информация за изискванията на свинете за угодяване и говедата за месо към тяхната околна среда при конвенционално и екологично отглеждане. В условията на групова работа те анализират информацията и я съотнасят към обществените изисквания. Последните са формулирани по-специално в националното и европейското законодателство.

С идентифицирането и разбирането на дадени съвкупности от факти и обстоятелства се придобиват необходимите познания за решаване на поставени задачи.

С помощта на контролни списъци (чек-листи) за преценка на застрашеността и евентуално посредством задачата „Преценка на застрашеността“ от учебния софтуер обучаемите ще осъзнаят в този процес своята практическа дейност в отношенията си с животните и ще се научат да се сблъскват и справят с евентуални опасности.

3-ти учебен ден – Устойчивост при храненето

Осъзнаване на взаимовръзки

В началото се предлага като мотивация една игра за използване на природните ресурси и тяхното справедливо разпределение. След това се реактивират наличните знания по темите храносмилане, хранене и почва и се прилагат под нови аспекти.

У обучаемите се развива чувствителност за екологичните и социалните последици от животновъдството. Те осъзнават глобалните взаимовръзки и регионалните последици от своята собствена дейност в селското стопанство.

4-ти учебен ден – Маркетинг и продажба и повишаване стойността на чистата продукция *Знания, рискове и действия*

На базата на анализ на собственото поведение при покупки се показват пътища и възможности за маркетинг и продажба на селскостопански продукти.

С помощта на различни методи под формата на игри обучаемите трябва да изживеят първите си мисловни процеси като предприемачи и – надхвърляйки рамките на своите общи задачи – да осъзнаят какви взаимодействия могат да предизвикат техните ежедневни действия и какви опции за действия имат на разположение те самите.

В играта „Имам си прасе“ се симулират различни ситуации в производството – независимо дали предприятието е за конвенционално или екологично производство – и с помощта на карти за събития се проиграват ситуации с рискове и непредвидени обстоятелства. По този начин участниците могат да приложат новите си знания, за да вземат правилни решения.

5-ти учебен ден – Устойчиво управление на селското стопанство

Обсъждане

С помощта на различни методи трябва да се насърчава и развива способността за самооценка и критичен анализ на собствените знания. Резултатите от работата през предходните дни трябва още веднъж да се разгледат и анализират в тяхната съвкупност.

Чрез сменящи се методи и различни социални форми (индивидуална работа, работа с партньор и работа в група) се обезпечава учебното съдържание от последните дни с помощта на различни методи (например комикс, учебен дневник). Различните варианти дават свободно поле за действие на учителите и обучаемите, за да затвърдят и проверят наученото.

6. Предложения за действия

През изминалите години националните и европейските социални партньори непрекъснато придвижваха напред процеса на професионалното образование и обучение. Често обаче персонални промени, различни политически представи и промени в начина на разпределението на средствата за насърчаване водеха често до забавяне на добрите процеси и осъществяването на правилни и важни принципи с необходимия ентузиазъм.

Приетото през 2002 г. Споразумение на социалните партньори за професионалното образование и обучение продължава да е актуално. Добрите предложения обаче не можаха да бъдат реализирани изцяло. От страна на Европейската комисия бяха добавени нови изисквания, като например Европейската класификация на уменията, компетентностите, квалификациите и професиите (ESCO). Там са описани най-важните компетентности, умения и квалификации за множество професии. В изработването на този каталог за сферата на селското стопанство участват и социалните партньори в областта на селското стопанство.

Въвеждането на **Агрипас** в момента не се прилага от страна на работодателите, въпреки че това е една инициатива на работодателите, която беше придвижена в меродавна степен от организацията на британските работодатели (NFU). Намерението на Агрипас за подобряване прозрачността на професионалното образование и обучение между държавите-членки е и продължава да бъде важна цел на европейската политика в сферата на образованието и обучението, особено на фона на обстоятелството, че милиони мобилни сезонни работници в европейското селско стопанство придобиват знания и умения в процеса на своята професионална дейност, но нямат шанса за признаване на тези компетентности.

Работата на **Секторния съвет по образование и обучение за селското стопанство (SSC-AGRI)** също не бележи напредък. В този съвет би трябвало да се наблюдават и оценяват процесите, които напоследък търпят развитие в селското стопанство. Съответните изводи би трябвало да залегнат в новите разпоредби за професионално образование или други форми на обучение.

При една **критична равностметка** би следвало да се установи какви успехи са постигнати през 14-те години след сключването на споразумението на социалните партньори в областта на образованието и допълнителната квалификация за селското стопанство. Социалните партньори би трябвало да обмислят заедно **кои задачи трябва непременно да бъдат решени**, за да продължи процесът на развитие и как могат да бъдат постигнати целите, които са и продължават да бъдат валидни. Те би трябвало да решат, кои иновативни концепции в областта на образователната политика да продължат да бъдат следвани на европейско ниво. Разбира се, че в това отношение професионалното образование и обучение за устойчиво развитие е съществен крайъгълен камък.

Задължение на социалните партньори е **да използват по-добре** развитите от Европейския съюз **структури**. ERASMUS+ предлага прекрасни възможности в това отношение. Чрез изграждането и развиването на нови **стратегически партньорства** могат да бъдат предизвикани реформи в отделните държави-членки и да се доразвият дискусиите по съдържанието.

Социалните партньори трябва непременно да насърчават значително по-силно **европейския обмен между обучаеми и обучители**, за да могат добрите професионални практики и иновативните идеи да са на разположение на транснационално ниво.

Освен възможностите за насърчаване чрез ERASMUS+ социалните партньори имат възможност да се застъпват и за други начини на финансиране. Общата селскостопанска политика (ОСП) предлага един такъв шанс. Така например в рамките на социалния диалог от страна на профсъюзите се изисква в програмите на националните държави задължително да се **включват мерки за образование и обучение на наетите лица**.

